

NEZÁVISLÝ DOHLED NAD STÁTNÍMI FIRMAMI

v novele zákona o Nejvyšším kontrolním úřadu

Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ) je jedinou veřejnou institucí, která **senátorům přináší nezávislé a objektivní informace** o tom, jak si vláda počíná při správě země, jak dodržuje zákony, které zákonodárci schvalují, a jak efektivně hospodaří s prostředky, které jí jsou svěřeny. Přesto Senát stále neumožnil této jediné nezávislé auditní instituci dohlížet také na veřejné prostředky spravované všemi státem vlastněnými podniky.

PROČ JE OKLEŠTĚNÁ PŮSOBNOST NKÚ PROBLÉM?

=> Hospodaření některých státních firem je bez nezávislé kontroly, stejně jako rozdělování některých dotací a covid kompenzací. Současný stav je nespravedlivý, nesystémový a zákonodárci s veřejností nemají kompletní informace o efektivitě nakládání s veřejnými prostředky.

Dva obdobné zemědělské fondy, ale jen jeden po nezávislou kontrolou. Když stát rozděljuje peníze (dotace, kompenzace...) skrze státem 100% vlastněnou akciovou společnost (např. PGRLF, a.s.), **NKÚ nemůže zkontrolovat**, jestli byly prostředky rozděleny oprávněným žadatelům a zda s nimi bylo naloženo v souladu s podmínkami. Když ale stát peníze rozdělí přímo (např. skrze SZIF), NKÚ kontrolu provést může.

Dva typy státních firem, ale jen jeden pod nezávislou kontrolou. Česká legislativa od 90. let marně čeká na aktualizaci. Doposud totiž nereflektuje nové formy veřejně vlastněných podniků. Státem 100% vlastněné České dráhy, ČEPRO nebo OKD nepodléhají nezávislému auditu jen proto, že mají formu akciové společnosti, zatímco státní podniky jako např. Lesy ČR pod nezávislou kontrolou jsou.

1. **Stát vlastní OKD** (skrze **problémovou společnost PRISKO, a.s.**) na útlum těžby vynakládá miliardy, ale NKÚ nemůže jejich využívání kontrolovat.
2. **ČEPRO** 100% vlastněné státem prohlásilo, že není veřejným zadavatelem, a proto bez soutěže nakupuje pohonné hmoty za miliardy (**i od předsedy vlády**). Audit veřejných zakázek NKÚ neudělá.
3. Tzv. **balkánské dobrodružství ČEZu**, v němž se utopily desítky miliard, NKÚ nikdy neprověří.
4. **České dráhy** nakoupili **reklamu u MAFRA za 112 milionů** převážně bez soutěže. Jak moc byl nákup skutečně efektivní investicí, NKÚ prověřit nesmí.

DVA KROKY K NEZÁVISLÉMU AUDITU VŠECH STÁTNÍCH FIREM

Krok 1: Schválit novelu Ústavy (senátní tisk 205)

ÚPV doporučuje schválení s pozměňovacími návrhy (60 dní na projednání zákonů v Senátu + zákony o NKÚ, ČNB a Ústavním soudu do čl. 40 Ústavy jako pojistka nepřehlasovatelnosti Senátu při jednání o dalších změnách těchto zákonů).

Krok 2: Přijmout novelu zákona o NKÚ (sněmovní tisk 360)

Návrh novely zákona o NKÚ cílí především na audity státních firem, **NETÝKÁ se obcí** I., II. ani III. typu (pouze statutárních měst, Senát ale může vyřadit i ty). V souvislosti s projednáváním zákona o NKÚ je naopak možné **vyřešit kontrolní zátěž** obcí.

Jestli bude NKÚ smět kontrolovat státní firmy, nyní **rozhodne Senát**.